Türkmenistanyň Merkezi banky
Центральный банк Туркменистана

BANK HABARLARY
БАНКОВСКИЙ ВЕСТНИК

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna
на 1 мая 2023 года

Aşgabat 2023

Mazmuny / Содержание

SELJERIŞ MAKALALARY

SANLY TEHNOLOGIÝALARYŇ
ÖSÜŞ ŞERTLERINDE BANK IŞJEŇLIGINIŇ ÜÝTGEMEGI
3

KARZ EDARALARYNYŇ SANLY BANK HYZMATLARY
GELJEGI NAZARLAÝAR
6

BANK HYZMATLARYNY KÄMILLEŞDIRMEKDE
SANLY YKDYSADYÝETIŇ ORNY
9

SELJERIŞ MAGLUMATLARY / АНАЛИТИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI
ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА
11

TABLISALAR
ТАБЛИЦЫ
13

SELJERIŞ MAKALALARY

SANLY TEHNOLOGIÝALARYŇ ÖSÜŞ ŞERTLERINDE BANK IŞJEŇLIGINIŇ ÜÝTGEMEGI

«Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022-2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasyna» we «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022-2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmek boýunça maksatnamasyna» laýyklykda ýurdumyzyň durnukly ykdysady ösüşini üpjün etmek hem-de milli ykdysadyýetimiziň ähli pudaklarynda innowasion tehnologiýalary giňden ornaşdyrmak boýunça ägirt uly wezipeler durmuşa geçirilýär.

Biz çalt ösýän sanly tehnologiýalaryň, adamlaryň ýaşaýyş, iş, söwda, haryt we hyzmatlary satyn alyşyny düýpgöter üýtgedýän dünýäde ýaşaýarys. Sanly tehnologiýalar jemgyýetleri özgertmek bilen, ykdysadyýetiň ähli pudaklarynda diýen ýaly öz täsirini dowam etdirýär. Şeýlelikde, tehnologiýanyň ösmegi dünýä ykdysadyýetiniň üýtgemeginiň esasy hereketlendirijileriniň biri bolup hyzmat edýär we häzirki zaman maliýe tehnologiýalarynyň ornaşdyrylmagy maliýe bazarlaryny kämilleşdirmegiň esasy faktory bolup durýar.

Häzirki wagtda maliýe pudagy, şol sanda bank ulgamy, sanly esasy özgerişleri başdan geçirýär, bu işde iki esasy ugry tapawutlandyryp bolar: tehnologik kärhanalaryň (köplenç işe başlaýanlaryň) maliýe hyzmatlary bazaryna girmegi we adaty maliýe guramalaryny sanlylaşdyrmak; iş tejribesine täze häzirki zaman maliýe tehnologiýalaryny (iňlis «Fintech» sözünden gelip çykýar) işjeň ornaşdyrmak.

Internet bank ulgamlarynyň, sahypanyň ykjam görnüşleriniň, ulanyjynyň şahsy otagynyň bolmagy, hyzmatlaryň, meselem, serişdeleriň ýa-da hasabyň onlaýn dolandyrylmagy barada SMS habarnamalarynyň gelmegi, onlaýn tölegleri, şol sanda ýaşaýyş jaý we jemagat hojalygy üçin tölegleri, jerimeleri tölemek mümkinçiligi häzirki zaman bank ulgamy üçin adaty bir ýagdaýa öwrüldi. Şeýlelikde, adaty görnüşden düýpgöter tapawutly bank işewürlik modeliniň emele gelmegi we ösüşini tapawutlandyrmak bolar, bu ýerde esasy tarap diňe bir adaty senagat işewürleri, Fintech kärhanalarynyň çalt üýtgeýän bazar şertlerine çeýe we çalt uýgunlaşmagyny däl, eýsem, pudagyň işewürleriniň maliýe innowasiýalary bilen synag geçirmäge taýýarlyk derejesini aňladýar. Elbetde, täze maliýe kärhanalarynyň arasyndaky bäsdeşlik käbir innowasiýalaryň kämilleşmegine goşant goşýar.

Sanly maliýe tehnologiýalary tutuş ykdysadyýetiň keşbini çalt üýtgetmek bilen, täze önümleri (gurallary) we öň bar bolmadyk ugurlary döredýär. Eýýäm birnäçe ýyllardan bäri öz işini üstünlikli amala aşyrýan pudaklarda däp bolan amallar toplumyna üýtgeşmeler girizýär. Olaryň çalt ösmegi, adaty önümlere alternatiwleri hödürläp bilýän, işewürlik girdejililigini ýokarlandyrýan maliýe araçylary bilen özara gatnaşygy ýönekeýleşdirýär.

Maliýe tehnologiýalarynyň ösüşini iki ugra bölmek bolar:

- Fintech, islendik iş meýdanynda (uly maglumatlar (BigData), emeli intellekt (EI), blokirleme, senagat interneti, simsiz tehnologiýalar, AR/VR tehnologiýalarynda) ulanyp boljak ahyrky tehnologiýalaryň ösüşi hökmünde;
- Fintech, maliýe hyzmatlary pudagynda aýratyn amallary üýtgetmäge gönükdirilen «önümçilige gönükdirilen» tehnologiýalarynyň ösüşi hökmünde aňlatmak bolar.

Birnäçe ýyllaryň dowamynda işjeň ulanylýandygyna garamazdan, «Fintech» adalgasynyň takyk kesgitlemesi ýokdyr. Eger-de «Fintech» adalgasyna bar bolan çemeleşmeleri göz öňünde tutsak, onuň aýratynlyklaryny aşakdaky görnüşde belläp bileris:

- adaty maliýe guramalarynyň gatnaşmagynda önümiň ýa-da hyzmatyň gymmatynyň zynjyryny üýtgetmek;

- ahyrky ulanyjy üçin önümi ýa-da hyzmaty ýönekeýleşdirmek;
- çykdajylary azaltmak.

Şeýlelik bilen, «Fintech» düşünjesi diňe bir täze işewürler üçin däl, eýsem, adaty bazara gatnaşyjylar üçin hem ulanylýar. Adaty institutlarda, adatça, bank we bank däl maliýe we karz guramalary tapawutlandyrylýar: täjirçilik banklary, pensiýa gaznalary, maýa goýum gaznalary we ş.m.

Häzirki wagtda sanly üýtgeşmeler dünýädäki bank pudagy üçin ileri tutulýan strategiki ugra öwrüldi.

Gelkejde milli banklary bolmadyk maliýe ulgamynyň durmuşa ukyply boljakdygy barada pikirler hem hereket eder, haryt-pul gatnaşyklarynyň bar bolan şertlerinde banklar ösüşini dowam etdirerler. Şonuň üçin sanly maliýe tehnologiýalarynyň ornaşdyrylmagy bank ulgamyny we sanly gurşawy birleşdirýän umumy giňişlik döretmek meselesini ýüze çykarýar.

Dürli ýagdaýlaryň täsirinyň netijesinde bank ulgamynyň üýtgemegini görkezýän mehanizm 1.1-nji suratda görkezilýär.

Sanly üýtgeşme, her bankyň ýüzbe-ýüz bolýan birnäçe ýagdaýyna baglydyr, emma kämillik derejesine baglylykda ösüşiň birnäçe tapgyryny tapawutlandyryp bolar.

Birinji tapgyrda, müşderi bilen özara gatnaşyklaryň sanly ugurlaryny (kanallaryny) işjeň ös-

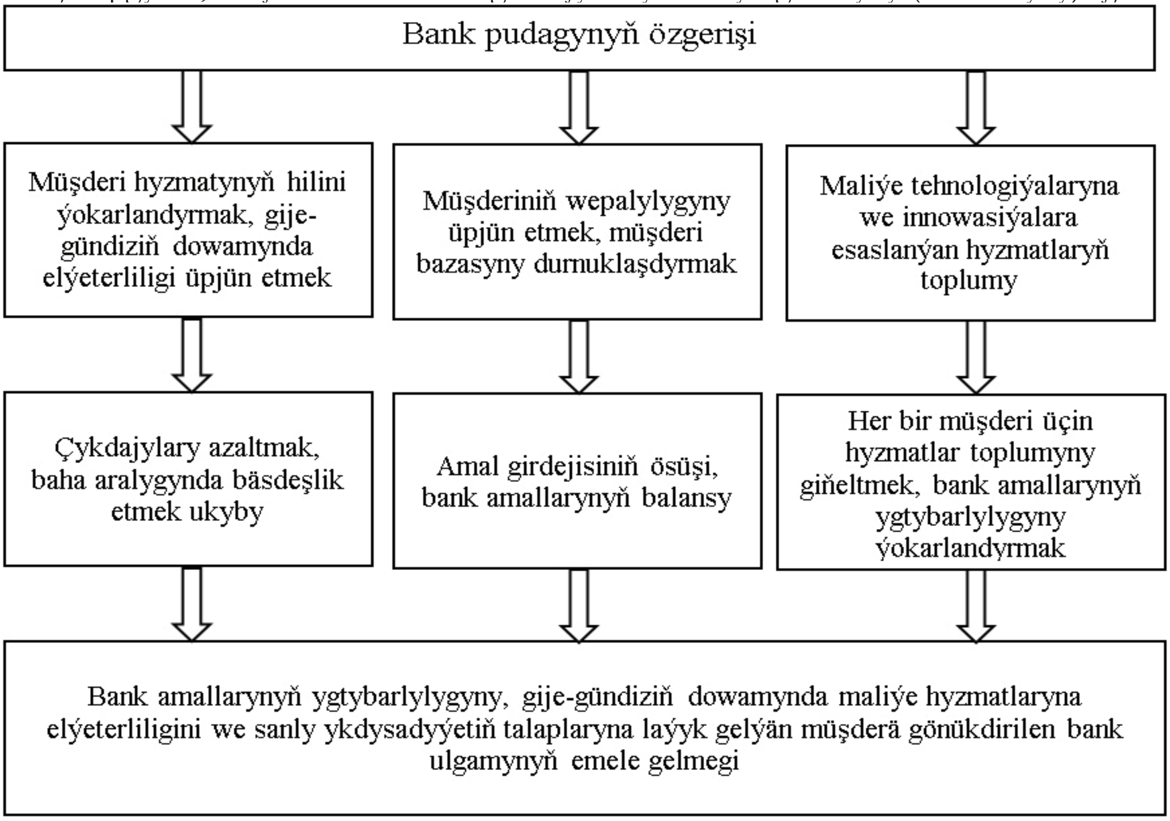

1.1-nji surat - Maliýe tehnologiýalarynyň ösüşinde bank ulgamyny üýtgetmegiň mehanizmi

dürmek (bankomat torlary, internet bank işi, ykjam bank işi) işleri amala aşyrylýar.

Ekosistemanyň merkezinde bank üçin amatly wagtda islendik ugur (kanaly) arkaly aragatnaşyk saklamak isleýän ulanyjylar bardyr.

Ikinji tapgyrda, bulut tehnologiýalary we BigData täze önümleri (hyzmatlary) ösdürmek üçin ulanylýar, enjamlardan, wirtual kartalardan okalýan birmeňzeş sanly maglumatlaryň seljermesi esasynda müşderilere şahsylaşdyrylan maksatly teklipleri berýär. Bu tapgyr bölekleýin

tölegler we P2P geçirimleri üçin amaly ulgamlarda sanly önümleriň ösüşini öz içine alýar.

Üçünji tapgyr, sanly hyzmatlaryň doly aýlawyny döretmekdir. Banklar diňe adaty önümlerine sanly hyzmatlary goşmak bilen çäklenmän, işewürlik modellerini hem düýpgöter üýtgedýärler. Bu tapgyrda biometrik kesgitlemäni girizmek, ykjam bank arkaly amala aşyrylýan amallaryň howpsuzlygyny ýokarlandyrmak, uzakdaky bank önümleriniň we hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek ýaly tehnologiki çözgütler işjeň ulanylýar.

Dördünji tapgyrda, «sanly beýni» diýilýän zat döredilýär, ol ähli iş böleklerinde, ugurlarynda, önümlerinde we hyzmatlarynda maglumatlary yzygiderli öwrenýär.

Netijede, ahyrky tapgyrda «sanly DNK» - bankyň bütin ömründe strategiki kararlar kabul etmek üçin täze koordinat ulgamy döredilýär. Bu ýerde banklar karar bermek işini çaltlaşdyrmak we strategiýany müşderä gönükdirmek maksady bilen gurluş we iş modellerini ýönekeýleşdirmäge gönükdirilen guramaçylyk üýtgeşmeleri bilen ýüzbe-ýüz bolýarlar. Emma, ähli banklar üçin amatly ählumumy iş modeliniň ýokdugyny göz öňünde tutmalydyrys, şoňa laýyklykda bankyň kämillik derejesine, dolandyryş gurluşyna, hödürleýän hyzmatlar toplumyna baglylykda aşakdaky işleýän modelleriň bardygyny bellemek olar: döwlet derejesindäki, umumy hyzmatlar, sanly amal (1.2-nji surat).

1.2-nji surat - Banklaryň iş modelleri

Şeýlelikde, banklaryň işleýän täze ulgamynda karz beriji edaralaryň we müşderileriniň özüni alyp barşynda käbir üýtgeşmeler amala aşyrylýar diýip aýdyp bileris.

Bahar ANNAGURBANOWA,
Türkmenistanyň Inžener-tehniki we ulag kommunikasiýalary institutynyň «Kärhananyň ykdysadyýeti we dolandyrylyşy» kafedrasynyň uly mugallymy, ykdysady ylymlaryň kandidaty

SELJERIŞ MAKALALARY

KARZ EDARALARYNYŇ SANLY BANK HYZMATLARY GELJEGI NAZARLAÝAR

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe ylmy esaslara daýanýan ykdysady syýasat üstünlikli durmuşa geçirilýär. Ýurdumyzda maliýe-karz, býujet, salgyt, baha ugruny emele getirýän we döwrüň talaplaryna laýyk gelýän ösen bazar gatnaşyklaryna geçmegiň milli usuly işlenip taýýarlanyldy. Hormatly Prezidentimiziň öňdengörüjilikli döwlet syýasatyndan ugur alnyp, işlenip taýýarlanylan Türkmenistany durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň uzak we gysga möhlet üçin maksatnamalary ykdysadyýetiň ähli pudaklarynyň önümçilik binýadynyň senagatlaşdyrylmagyny, onuň häzirki zaman düzüminiň we ägirt uly serişde mümkinçilikleriniň esasynda halk hojalygynyň hil taýdan täze ulgamlarynyň döredilmegini esasy ugur edinýär.

Arkadagly Serdarymyzyň baştutanlygynda ýurdumyzyň milli ykdysadyýetimiziň sanly ulgamyň ornaşdyrylmagy bilen has-da döwrebaplaşdyrylmagy, diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürilmegi, ylmyň soňky gazananlarynyň ulanylmagy bilen uly işler durmuşa geçirilýär.

Şu günki gunde ýurdumyzda bank hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmak, bank hyzmatlarynyň görnüşlerini artdyrmak ykdysady ösüşiň ileri tutulýan ugurlarynyň hatarynda görkezilýär.

Karz edaralarynyň işiniň yzygiderli ösdürilmegi ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň bäsdeşlige ukyply innowasion ösüşini üpjün etmekde, dünýä ykdysady giňişligine goşulyşmagynda, ilata edilýän bank hyzmatlaryny dünýäniň öňdebaryjy ýurtlarynyň derejesine ýetirmeginde wajyp bolup durýar.

Häzirki zaman sanly ulgam arkaly bank hyzmatlaryny, elektron tölegleriň döwrebap görnüşleriniň ornaşdyrmagyny çaltlandyrmak we nagt däl hasaplaşyk ulgamyny has-da giňeltmek döwrüň talabydyr. Durnukly pul dolanyşygy üçin zerur bolan şertleriň döredilmegi, bank ulgamyna ynamyň we onuň özüne çekijiliginiň ýokarlandyrylmagy, berilýän karzlaryň netijeli bolmagyny hem-de wagtynda gaýtarylmagynyň üpjün edilmegi kanuny ýagdaýdyr.

Fiziki we ýuridik şahslaryň pul goýumlaryny çekmegiň we olary bermegiň mümkinçilikleriniň ýönekeýleşdirilmegi, banka bolan ynamy has-da artdyrýar, ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan sanly ulgam arkaly bank hyzmatlaryny ösdürmek bilen bagly işleri mundan beýläkde yzygiderli esasda kämilleşdirilmegini şertlendirýär.

Şu nukdaýnazardan, bank hyzmatlary babatynda geçirilýän özgertmeleriň esasynda bank bazaryna gatnaşyjylaryň we müşderileriň arasyndaky gatnaşyklaryň täze derejä çykmagy, ilkinji nobatda bolsa, müşderilere hyzmat edilişiniň tizliginiň artdyrylmagy hem-de hyzmat etmegiň dürli ugurlaryny peýdalanmak bilen, müşderileriň wagtynyň tygşytlanylmagy bank hyzmatlarynyň hil taýdan täze derejä çykmagynyň aýdyň subutnamasydyr.

Ýurdumyzyň Garaşsyzlygy ýyllarynyň içinde dünýä tejribesi bilen sazlaşýan bank kanunçylygynyň mizemez binýady emele geldi. Bank ulgamynyň işini kadalaşdyrýan ýurduň hereket edýän kanunçylygynyň üsti Esasy Kanundan gözbaşyny alýan, halkara hukugynyň umumy ykrar edilen kadalar bilen sazlaşýan, «Türkmenistanyň Merkezi banky hakynda», «Karz edaralary we bank işi hakynda», «Daşary ykdysady gatnaşyklarynda puly kadalaşdyrmak we pula gözegçilik etmek hakynda» we «Gymmatly kagyzlar bazary hakynda» Türkmenistanyň Kanunlary we beýleki ençeme kadalaşdyryjy hukuk namalaryny gurşap alýar.

«Türkmenistanyň Merkezi banky hakynda» Türkmenistanyň Kanuny ýurduň Merkezi bankynyň işiniň, döwlet häkimýet edaralarynyň, karz edaralary bilen onuň özara gatnaşyk-

larynyň hukuk, guramaçylyk we ykdysady esaslaryny kesgitleýär hem-de Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmäge we pugtalandyrmaga gönükdirlendir. Daşary ykdysady gatnaşyklarynda pul kadalaşdyrmasyny we pula gözegçiligini özbaşdak we bank ulgamynyň üsti bilen guramak hem-de amala aşyrmak, ýurdumyzyň çäginde nagt pul dolanyşygyny guramak esasy wezipeleriniň hatarynda kesgitlenýär.

Berkarar döwletimiziň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe milli ykdysadyýetimizi diwersifikasyýalaşdyryp ösdürmekde, öňde goýlan sepgitlere üstünlikli ýetmekde kabul edilen maksatnamalarynyň ähmiýeti örän uludyr. Hormatly Prezidentimiziň «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022–2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasynda» ýurdumyzda bank ulgamynyň işini has-da döwrebap ösdürmek hem-de bu ulgama halkara bank tejribesiniň iň öňdebaryjy usulyýetini, ösen innowasion sanly tehnologiýalaryny ornaşdyrmak, pul serişdeleriniň kadaly dolanyşygyny üpjün etmek, sanly töleg ulgamlaryny kämilleşdirmek işleri baş wezipeleriň biri hökmünde kesgitlendi.

Karz edaralarynda programma-tehniki serişdeler, sanly maglumat-aragatnaşyk serişdeleri we maglumat ulgamlary işjeň ornaşdyrylýar, onuň mümkinçiliklerinden ilat köpçüligi, bank müşderileri giňden peýdalanýarlar.

Netijede karz edaralarynda ornaşdyrylýan sanly ulgamyň giňden peýdalanylmagynyň binýadynda, karzlary bermek, maýa goýumlaryny maliýeleşdirmek we dürli tölegleriň çalt we öz wagtynda geçirilmegini üpjün etmek, töleg-hasaplaşyk amallarynyň ähli görnüşlerini we nagt pul geçirimlerini gysga wagtyň içinde amala aşyrmak hyzmatlary işjeň ýagdaýda amala aşyrylýar.

Karz edaralary tarapyndan müşderileriniň banka bolan ynamyny has-da artdyrmak maksady bilen, pul-karz ulgamynyň işjeňligini ösdürmäge, goýum görnüşinde ilatdan çekilen erkin pul serişdelerini gaýtadan paýlamak arkaly ykdysady ösüşe täsirini ýokarlandyrmaga, pul dolanyşygynyň gerimini giňeltmäge giň mümkinçilikler döredilýär.

Bu bolsa öz gezeginde, sanly innowasion tehnologiýalara daýanýan bank hyzmatlaryny we önümlerini kämilleşdirmek arkaly, banklaryň müşderileriniň sanyny artdyrmaga, nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmäge hem-de bar bolan harajatlary tygşytlamaga ýardam edýär.

Milli we halkara bank kartlary ýurdumyzyň raýatlary tarapyndan ýurduň içinde hem-de daşynda harytlar we hyzmatlar boýunça hasaplaşyklarda, syýahatçylyk bilen bagly işlerde, okuw tölegleri tölemek we beýleki maksatlar üçin işjeň ulanylýar.

Sanly ulgama geçilmegi, müşderilere edilýän sanly bank hyzmatlarynyň gerimini artdyrmaga, milli we halkara töleg ulgamynyň mümkinçiliklerini giňeltmäge, karz edaralarynyň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmaga ýardam edýär. Bu bolsa karz edaralarynda ornaşdyrylýan döwrebap sanly bank hyzmatlaryna bolan ynamy has-da artdyrýar we gelejegi nazarlaýar.

Sanly innowasion tehnologiýalaryň we internet ulgamynyň ornaşdyrylmagynyň we ösdürilmeginiň netijesinde, harytlar satyn alnanda, hyzmatlar ýerine ýetirilende amala aşyrylýan nagt däl hasaplaşyk tölegleriniň möçberleri günsaýyn artýar.

Ilata hödürlenilýän nagt däl hasaplaşyklaryň hilini ýokarlandyrmak we gerimini giňeltmek boýunça geçirilýän işleriň çäklerinde, halkara tejribesinde giňden ýola goýlan we ýurdumyzda hem ornaşdyrmak boýunça synagdan geçen täze döwrebap bank önümi bolan, ýagny QR-kod bank hyzmaty, galtaşyksyz töleg hyzmaty arkaly hasaplaşyklary ýerine ýetirmek hem karz edaralary tarapyndan ýola goýuldy.

Munuň özi islendik satyn alnan harytlar, ýerine ýetirilen hyzmatlar üçin ykjam aragat-

naşyk ulgamynyň üsti bilen tölegleri geçirip bolýandygyny aňladýar. Bu işleriň ýola goýulmagy, ýurdumyzda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsiýasynyň hem-de kabul edilen maksatnamaň üstünlikli durmuşa geçirilýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

«Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar» ýylynda milli ykdysadyýetimizi ösdürmekde we ilatyň ýaşaýyş-durmuş derejesini has-da ýokarlandyrmakda ýadawsyz tagallalary edýän türkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyza, Arkadagly Serdarymyza tüýs ýürekden sagbolsun aýdýarys. Goý, Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Serdarymyzyň janlary sag, belent başlary aman bolsun, il-ýurt bähbitli tutumly işleri mundan beýläk hem rowaç alsyn!

Gülbahar TÄÇGULYÝEWA,
Türkmen döwlet ykdysadyýet
we dolandyryş institutynyň mugallymy

BANK HYZMARLARYNY KÄMILLEŞDIRMEKDE SANLY YKDYSADYÝETIŇ ORNY

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda milli ykdysadyýetimizi dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň derejesine ýetirmäge, ýurdumyzda ykdysadyýetiň sanly ulgamyny ösdürmäge gönükdirilen toplumlaýyn maksatnamalar üstünlikli durmuşa geçirilýär.

«Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022–2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasyna» laýyklykda, ýurdumyzyň maliýe-bank ulgamynyň işine ösen maliýe tehnologiýalaryny ornaşdyrmak bilen internet torunyň üsti bilen maliýe, ätiýaçlandyryş, salgyt, pensiýa we bank hyzmatlaryny ornaşdyrmak we bu ugurda hyzmatlaryň görnüşlerini giňeltmek esasy wezipeleriň biri bolup durýar. Şunuň bilen baglylykda, maliýe-bank ulgamynda nagt däl hasaplaşyklaryň ulgamy, elektron resminamalar dolanyşygy yzygiderli kämilleşdirilýär. Internet-bank, mobil-bank hyzmatlary ösdürilýär, şolaryň netijesinde-de bank amallary barada «müşderi-bank» ulgamy kämilleşdirilýär.

Bank ulgamynda ornaşdyrylýan innowasion tehnologiýalar häzirki zaman bankynyň keşbiniň emele gelmegine, bank hyzmatlarynyň hilini has-da ýokarlandyrmaga hem-de raýatlaryň talaplaryny has doly kanagatlandyrmaga oňyn şert döredýär. Sanly ykdysadyýet şertlerinde sanly bank ulgamyny ösdürmek, önümleri çalt bazara çykarmak we amaly teklipleri şahsylaşdyrmak üçin prosesleri tertipleşdirmek hem-de innowasion-guramaçylyk medeniýeti we çeýe IT çözgütleri üstünlikli ýerine ýetirmek dünýäniň öňdebaryjy pul-karz edaralarynyň işiniň esasy ugry bolup durýar. Häzirki wagtda bütin dünýäde bolşy ýaly, ýurdumyzda hem milli ykdysadyýetimiziň ähli ugurlaryny sanlylaşdyrmak, hyzmatlary döwrebap talaplara laýyklykda ýola goýmak boýunça ägirt uly işler alnyp barylýar. Bank ulgamynyň kanunçylyk hukuk binýady hem yzygiderli kämilleşdirilýär, ilata hödürlenilýän bank hyzmatlarynyň hili has-da ýokarlandyrylyp, olaryň elýeterliligi üpjün edilýär.

Türkmenistanyň milli bank ulgamynda bank hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek we hil taýdan täze derejä götermek, dünýä tejribesiniň öňdebaryjy usullaryny, innowasion tehnologiýalaryny ornaşdyrmak, pul serişdeleriniň kadaly dolanyşygyny üpjün etmek, ilatyň erkin pul serişdelerini önümçilikde maýa goýumlary hökmünde ulanmak üçin goýumlar hökmünde banklara çekmek hem-de täze maliýe gurallaryny işläp taýýarlamak boýunça yzygiderli işler alnyp barylýar. Sanly ykdysadyýet şertlerinde işleriň netijeli we döwrebap guralmagy üçin bank ulgamynyň enjamlaýyn programma üpjünçiligini kämilleşdirmek işleri dowam etdirilýär.

Maliýe ulgamyna ylmy-tehniki gazananlaryň ornaşdyrylmagy töleg serişdeleriniň we hasaplaşyklaryň ösmegine giň ýol açýar, hasaplaýyş maglumat tehnologiýalarynyň kämilleşdirilmegi netijesinde täze maliýe-hasaplaşyk gurallarynyň peýda bolmagy bilen bank hyzmatlary döwrebap häsiýete eýe bolýar.

Ýurdumyzda sanly tehnologiýalaryň ösmegi, kompýuter serişdeleriň ähli ulgamlarda ornaşdyrylmagy, pul dolanyşygynda serişdeleriň aýlanyş tizliginiň ýokarlanmagy, hasaplaşyklary geçirmekde çykdajylaryň azalmagy tölegleriň we hasaplaşyklaryň usullarynyň kämilleşdirilmegine mümkinçilik berýär.

Bank hyzmatlarynyň has kämil görnüşleriniň girizilmegi, bu ugurda daşary ýurt tejribesiniň düýpli öwrenilmegi, şeýle-de onuň milli ykdysadyýetimiziň aýratynlyklarynyň göz öňünde tutulyp ýurdumyzyň bank ulgamyna ornaşdyrylmagy bank işiniň döwrüň talabyna laýyklykda kämilleşdirilmegine, hyzmatlaryň döwrebap görnüşleriniň döremegine, bank ulgamynyň müş-

derileriniň sanynyň yzygiderli artmagyna, milli banklaryň bäsdeşlige ukyplylygynyň ýokarlanmagyna ýardam berýär.

Ýurdumyzyň ministrliklerinde, pudaklaýyn dolandyryş edaralarynda ornaşdyrylýan maglumat ulgamlaryna bank hyzmatlary bilen bagly meseleler boýunça utgaşykly işler ýola goýulýar, täze tehnologiýalara esaslanýan hyzmatlary etmegiň gerimi giňeýär. Ýurdumyzda umumy pul dolanyşygynda nagt däl tölegleriň möçberini artdyrmak we netijeliligini ýokarlandyrmak boýunça möhüm wezipeler durmuşa geçirilýär.

Sanly tehnologiýalaryň kömegi bilen täze bank önümleriniň geriminiň giňemegi, tölegleriň we hasaplaşyklaryň usullarynyň kämilleşdirilmegi, täze tehnologiýalaryň ösdürilmegi, sanly tehnologiýalara esaslanýan bank hyzmatlarynyň hiliniň ýokarlanmagy netijesinde döwrebap bank hyzmatlaryny müşderilere hödürlemäge, bank hyzmatlaryny menzilara ýerine ýetirmäge mümkinçilik döredilýär.

Häzirki wagtda ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan hem bank hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek, şeýle hem şahsy hojalygyny ýöredýän raýatlara goldaw bermek maksady bilen kiçi göwrümli karz hyzmatlary işjeň hereket edýär. Şeýle hem banklaryň internet saýtlary arkaly bank kartlaryny almaga isleg bildirýän raýatlar tarapyndan elektron ýüztutmalaryny menzilara kabul etmek we bu hyzmatlaryň tölegleri elektron görnüşinde tölemek hem-de karz almaga isleg bildirýän raýatlara bankyň internet saýty arkaly banka gelmezden elektron ýüztutmalaryny menzilara kabul etmek mümkinçiligi döredildi. Banklarda web saýtlar arkaly goýum goýmaklyga isleg bildirýän raýatlara goýumlaryň görnüşlerini hödürlemek we olaryň islegine görä goýjak goýumyna degişli boljak göterim girdejilerini hasaplap bermek mümkinçilikleri döredildi.

Onlaýn görnüşde karzlary resmileşdirmek, bank hasaplary barada maglumatlary elektron görnüşinde almak, elektron tabşyrygyny taýýarlap, internet arkaly töleg geçirimlerini amala aşyrmak mümkinçiligi ýola goýuldy. Şonuň ýaly-da, onlaýn görnüşinde täze bank kartlaryny açmak, bu amal üçin zerur resminamalary elektron görnüşinde ugratmak, hyzmatlar üçin tölegi «Altyn asyr» bank karty arkaly amala aşyrmak hem mümkin.

Raýatlarymyza uzak aralykdan bank kartlaryny açmak, täzeden çap etmek boýunça arzalaryny elektron usulda kabul etmek we bu boýunça tölegleri onlaýn görnüşde «Altyn asyr» bank karty arkaly tölemek mümkinçiligi ýola goýuldy. Şeýle hem, karz almaga isleg bildirýän raýatlara ýüztutmalaryny onlaýn görnüşde resmileşdirmek, müşderä bu ýüztutmalarynyň ýagdaýy barada menzilara habar bermek hyzmatynyň kämilleşdirilen görnüşi, ýagny «onlaýn-kabulhana» döredildi. Geçirilýän bu işleriň ählisi sarp edilýän wagty we harajatlary tygşytlamaga, amallary öz wagtynda geçirmäge, goşmaça girdeji çeşmelerini emele getirmäge, şol sanda, ilatyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmaga ýardam berýär.

Ýusup MYRADOW,
Türkmenistanyň Inžener-tehniki we ulag
kommunikasiýalary institutynyň «Kärhananyň ykdysadyýeti
we dolandyrylyşy» kafedrasynyň öwreniji mugallymy

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI

Тенденции развития банковской системы Туркменистана

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 мая 2023 г.

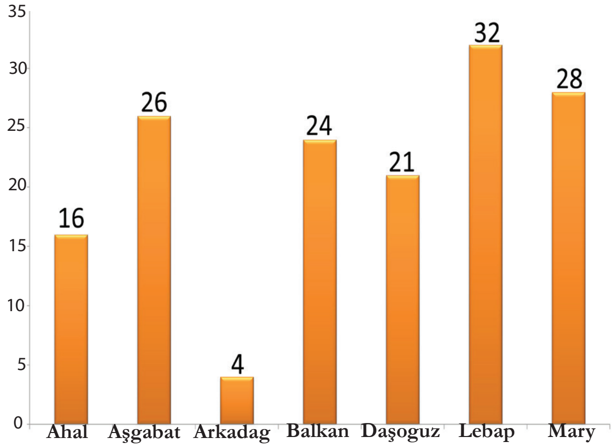

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 мая 2023 г.

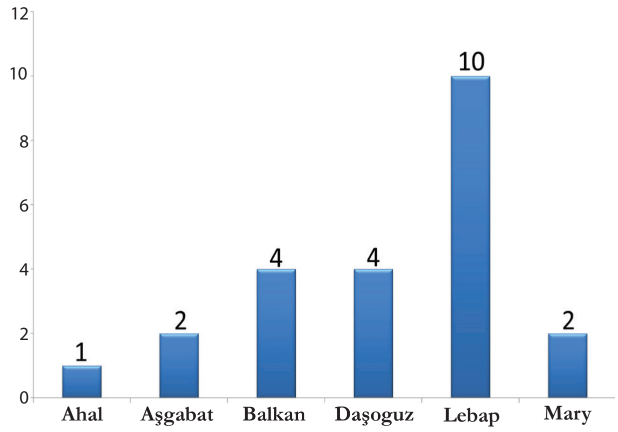

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralary boýunça daşary ýurt puluny alyş-çalyş nokatlarynyň sany
Количество обменных пунктов иностранной валюты по кредитным учреждениям Туркменистана на 1 мая 2023 года

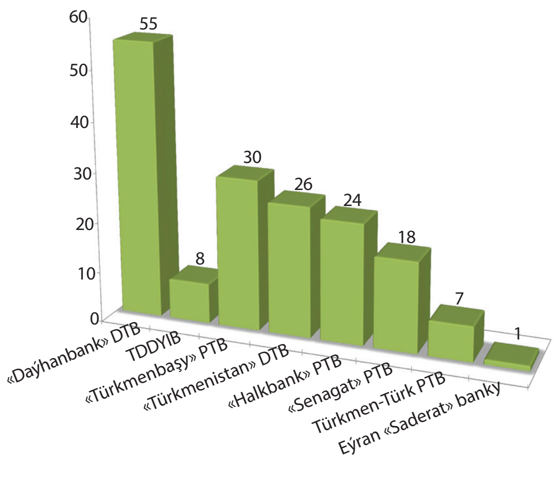

Karz edaralaryň işjeňleriniň düzümi, (%-de)
Структура активов кредитных учреждений, (в %)

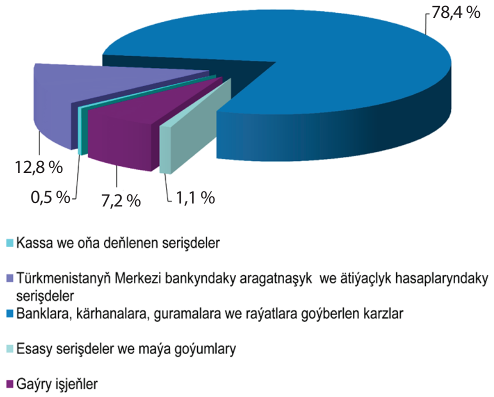

Karz edaralaryň işjeň dälleriniň düzümi, (%-de)
Структура пассивов кредитных учреждений, (в %)

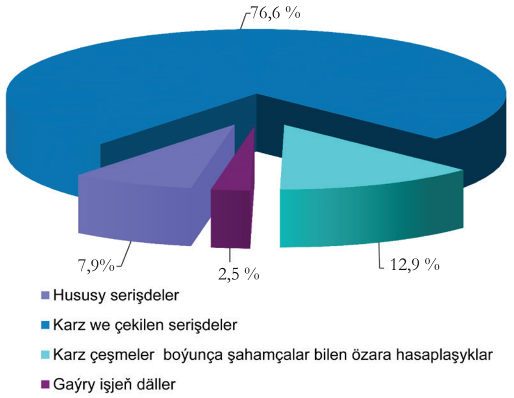

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat
Величина уставного фонда кредитных учреждений по состоянию на 1 мая 2023 г.

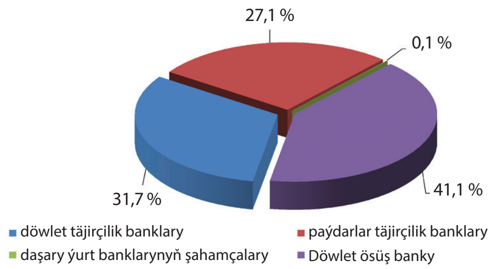

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleriniň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)
Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий и организаций по срокам их размещения (в млн манат)

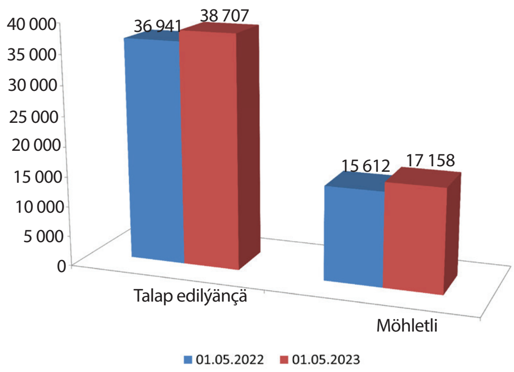

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň eýeçiligi boýunça bölünişi (mln manatda)
Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по формам их собственности (в млн манат)

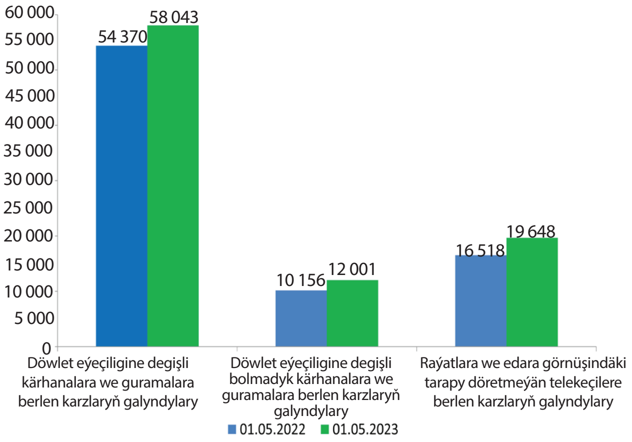

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)
Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоствленные в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по срокам их размещения (в млн манат)

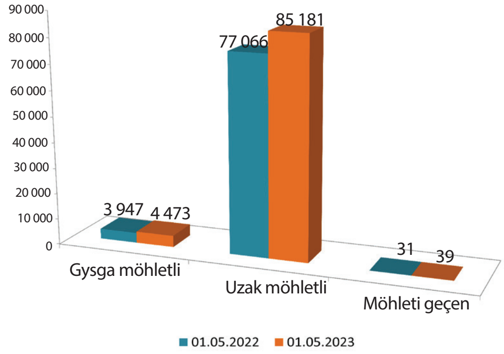

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan bank kartlary boýunça maglumat (görkezijiler tegeleklenip alyndy)
Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана банковских картах по состоянию на 1 мая 2023 года (указатели округлены)

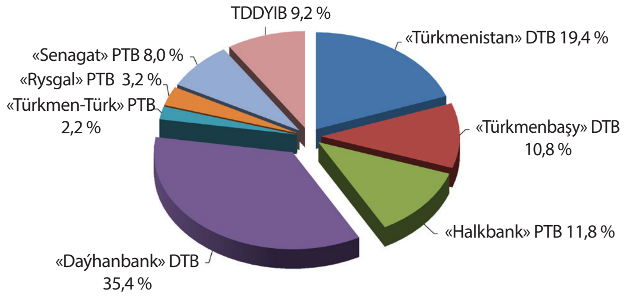

Türkmenistanyň karz edaralarynyň işjeňliginiň esasy görkezijileri
Основные показатели деятельности кредитных учреждений Туркменистана

GÖRKEZIJILER ПОКАЗАТЕЛИ	ölçeg birligi ед. измер.	01.05.2022	01.01.2023	01.05.2023	01.05.2023 01.01.2023-e, %-de	01.05.2023 01.05.2022-e, %-de
1. Bellige alnan karz edaralary Зарегистрированные кредитные учреждения	sany / ед.	**10**	**10**	**10**	*100,0*	*100,0*
şol sanda: в том числе:						
- döwlet täjirçilik - государственно-коммерческие	sany / ед.	3	3	3	*100,0*	*100,0*
- paýdarlar täjirçilik - акционерно-коммерческие	sany / ед.	5	5	5	*100,0*	*100,0*
- daşary ýurt banklarynyň şahamçalary - филиалы иностранных банков	sany / ед.	1	1	1	*100,0*	*100,0*
- Döwlet ösüş banky - Государственный банк развития	sany / ед.	1	1	1	*100,0*	*100,0*
2. Karz edaralaryň şahamçalarynyň sany Количество филиалов кредитных учреждений	sany / ед.	**147**	**147**	**151**	*102,7*	*102,7*
3. Karz edaralarynda hyzmat edilýän müşderilere açylan hasaplaryň sany Количество счетов открытых клиентом обслуживаемых кредитными учреждениями	sany / ед.	*	**6 562 437**	*		
4. Karz edaralaryň işgärleriniň sany Численность работников кредитных учреждений	sany / ед.	*	**8 562,8**	*		
5. Karz edaralaryň hakyky toplan esaslyk maýasynyň möçberi Фактически сформированный уставный фонд кредитных учреждений	mln manat млн манат	**6 584,1**	**6 782,9**	**6 939,1**	*102,3*	*105,4*
6. Türkmenistanyň Merkezi bankynda açylan karz edaralarynyň aragatnaşyk hasaplaryndaky galyndylary (milli pulda) Остаток на корреспондентских счетах кредитных учреждений в Центральном банке Туркменистана (в нац. валюте)	mln manat млн манат	**8 187,05**	**16 389,77**	**13 251,28**	*80,9*	*161,9*
7. Türkmenistanyň karz edaralarynyň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylary Остаток кредитов кредитных учреждений Туркменистана в национальной валюте, предоставленные предприятиям, организациям, населению	mln manat млн манат	**81 043,58**	**88 926,48**	**89 692,90**	*100,9*	*110,7*
8. Karz edaralarynda kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri (milli pulda) Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях (в нац. валюте)	mln manat млн манат	**39 753,05**	**41 735,64**	**39 553,57**	*94,77*	*99,5*

Ylmy-önümçilik geňeşinde taýýarlanyldy / Подготовлено Научно-производственным советом

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 мая 2023 г.

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений	Şahamçalaryň sany Количество филиалов	Ahal Ахал	Aşgabat Ашхабад	Arkadag Аркадаг	Balkan Балкан	Daşoguz Дашогуз	Lebap Лебап	Mary Мары
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан»	**24**	3	9	1	4	1	3	3
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши»	**23**	1	5		4	3	6	4
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк»	**51**	7	1	1	7	10	13	12
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк	**3**		2		1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»	**32**	4	7	1	3	4	7	6
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»	**14**	1	2	1	4	2	2	2
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал»	**4**				1	1	1	1
Jemi / Итого	**151**	**16**	**26**	**4**	**24**	**21**	**32**	**28**

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Банковского надзора

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 мая 2023 г.

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений	Gulluklaryň sany Кол-во агентств	Ahal Ахал	Aşgabat Ашхабад	Balkan Балкан	Daşoguz Дашогуз	Lebap Лебап	Mary Мары
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши»	**1**				1		
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк»	**9**	1		2	1	4	1
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк	**1**			1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»	**4**					4	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»	**1**				1		
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ	**7**		2	1	1	2	1
Jemi / Итого	**23**	**1**	**2**	**4**	**4**	**10**	**2**

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Банковского надзора

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat
Информация об уставном фонде кредитных учреждений по состоянию на 1 мая 2023 г.

müň manat / тыс. манат

Bellige alnan karz edaralar Зарегистрированные кредитные учреждения	Esaslyk maýalarynyň möçberi Размер уставного фонда	Esaslyk maýalaryň umumy möçberinden düşýän paýy, % Уд. вес к итогу, %
döwlet täjirçilik banklary государственно-коммерческие банки	2 200 537,9	31,71
paýdarlar täjirçilik banklary акционерно-коммерческие банки	1 884 030,3	27,15
daşary ýurt banklarynyň şahamçalary филиалы иностранных банков	4 571,0	0,07
Döwlet ösüş banky Государственный банк развития	2 850 000,0	41,07
Jemi / Всего	**6 939 139,2**	**100,0**

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Банковского надзора

2023-nji ýylyň aprel aýynda TMB-niň karz auksionynda yglan edilen göterim derejeleri
Объявленные процентные ставки на кредитном аукционе ЦБТ в апреле 2023 года

Karzlaryň möhleti сроки предоставления кредитов	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%)
1 ýyldan artyk bolmadyk möhlete до 1 года	5,0 %

2023-nji ýylyň aprel aýynda TMB-niň goýum amallary auksionynda yglan edilen göterim derejeleri
Объявленные процентные ставки на депозитном аукционе ЦБТ в апреле 2023 года

Goýumlaryň möhleti сроки привлечения депозитов	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%)
1 aý 1 месяц	3,0 %
2 aý 2 месяца	3,5 %
3 aý 3 месяца	4,0 %

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Кредитных операций

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň gaýtadan maliýeleşdiriş göterim derejesi
Ставка рефинансирования Центрального банка Туркменистана

Hereket eden döwri Период действия	Göterimiň derejesi,% Процентная ставка,%	Esas Основание
08.07.1997 - 05.08.1998	35	TMB-niň 08.07.1997 ý. senesinden 125 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N125 от 08.07.1997 г.
06.08.1998 - 02.08.1999	30	TMB-niň 06.08.1998 ý. senesinden 196 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N196 от 06.08.1998 г.
03.08.1999 - 11.02.2000	27	TMB-niň 03.08.1999 ý. senesinden 212 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N212 от 03.08.1999 г.
12.02.2000 - 24.05.2000	25	TMB-niň 11.02.2000 ý. senesinden 39 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N39 от 11.02.2000 г.
25.05.2000 - 01.01.2001	20	TMB-niň 25.05.2000 ý. senesinden 161 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N161 от 25.05.2000 г.
02.01.2001 - 09.12.2001	15	TMB-niň 02.01.2001 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N1 от 02.01.2001 г.
10.12.2001 - 01.03.2003	12	TMB-niň 07.12.2001 ý. senesinden 304 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N304 от 07.12.2001 г.
01.03.2003 - 01.06.2004	10	TMB-niň 23.01.2003 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 1 от 23.01.2003 г.
01.06.2004	5	TMB-niň 25.05.2004 ý. senesinden 133 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 133 от 25.05.2004 г.

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Karz edaralarynyň Türkmenistanyň Merkezi bankyna hökmany ätiýaçlyklaryna geçirmeli möçberleri
Нормативы отчислений кредитных учреждений в обязательные резервы Центрального банка Туркменистана

Bellenilen senesi Утвержденная дата	Hökmany ätiýaçlyklaryň derejesi Уровень обязательных резервов	Bellikler Примечания
19.01.2001	5%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky we daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным средствам в национальной и иностранной валюте юридических лиц
	25%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в национальной валюте юридических лиц
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в иностранной валюте юридических лиц
20.07.2006	3%	- edara görnüşindäki taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	20%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
03.04.2009	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	15%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
17.02.2011	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	10%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
11.02.2015	5%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	12%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте
	6%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте
	9%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Кредитных операций

Londonyň gymmat bahaly metallar bazarynyň assosiasiýasy (LBMA) tarapyndan irdenki söwdada bellenilen nyrhy boýunça 2023-nji ýylyň aprel aýyndaky gymmat bahaly metallaryň 1 (bir) unsiýasynyň türkmen manadyna bolan gatnaşyklarynyň sanawy

Перечень цен драгоценных металлов за 1 (одну) унцию по результатам утренних торгов Лондонской Ассоциации рынков драгоценных металлов (LBMA) по отношению к туркменскому манату, действительных в апреле 2023 года

manat / манат

	Altyn / Золото	Kümüş / Серебро	Platina / Платина	Palladiý / Палладий
03.04.2023	6 870,8500	83,7375	3 454,5000	5 127,5000
04.04.2023	6 937,8750	84,0525	3 468,5000	5 117,0000
05.04.2023	7 078,0500	86,5900	3 587,5000	5 127,5000
06.04.2023	7 060,3750	87,2725	3 524,5000	4 984,0000
11.04.2023	7 005,2500	87,6925	3 524,5000	5 047,0000
12.04.2023	7 031,1500	88,0075	3 503,5000	5 068,0000
13.04.2023	7 094,8500	89,6700	3 577,0000	5 106,5000
14.04.2023	7 124,7750	91,0875	3 661,0000	5 187,0000
17.04.2023	7 034,3000	88,8650	3 668,0000	5 222,0000
18.04.2023	6 997,5500	87,8150	3 724,0000	5 663,0000
19.04.2023	6 916,3500	86,6250	3 717,0000	5 670,0000
20.04.2023	6 979,1750	88,9000	3 797,5000	5 603,5000
21.04.2023	6 951,3500	88,0425	3 829,0000	5 575,5000
24.04.2023	6 951,5250	87,6050	3 871,0000	5 565,0000
25.04.2023	6 965,7000	87,1325	3 780,0000	5 257,0000
26.04.2023	6 996,6750	86,9750	3 853,5000	5 299,0000
27.04.2023	6 991,7750	88,0075	3 843,0000	5 316,5000
28.04.2023	6 939,4500	86,6775	3 734,5000	5 215,0000

Halkara amallar müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Международных операций

Görkezilen gatnaşyklar Türkmenistanyň Merkezi bankynyň olar boýunça gymmat bahaly metallary satyn almak ýa-da satmak borçnamalaryny göz öňüne tutmazdan bellenildi.

Цены установлены без обязательств Центрального банка Туркменистана покупать или продавать указанные драгоценные металлы по данным ценам

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda berlen karzlaryň ortaça göterim derejeleri (%)
Средние процентные ставки по кредитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам
mart, 2023 **март, 2023**								
Talap edilýänçä До востребования								
1 aýa çenli до 1 м-ца				12,0				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца			8,0	13,0				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца	5,5			13,0				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца		10,0	7,0	11,7				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г.	7,0	12,39	1,7	11,72				

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda çekilen goýumlaryň ortaça göterim derejeleri (%)
Средние процентные ставки по депозитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам	Şahsy taraplara Физ. лицам
mart, 2023 **март, 2023**								
Talap edilýänçä До востребования		3,0		3,4				
1 aýa çenli до 1 м-ца								
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца		8,0		3,0				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца				9,5				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца	0,2	9,1	4,8	9,5				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г.	5,0	11,0	4,7	9,7				

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan milli pulda berlen karzlar we olaryň göterim derejeleri
Кредиты в национальной валюте, предоставленные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним

Показатели	2023-nji ýylyň mart aýynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в марте 2023 г.		2023-nji ýylyň ýanwar - mart aýlarynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в январе - марте 2023 г.	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%)
Jemi berildi **Выдано, всего**	**865,85**	**5,90**	**1 881,12**	**5,86**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам	435,33	2,27	954,28	2,87
raýatlara физическим лицам	430,52	9,58	926,83	8,94
Jemi berlen karzlardan: **Из общей суммы кредитов:**				
Gysga möhletli, jemi **Краткосрочные, всего**	**82,42**	**3,61**	**199,05**	**3,72**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам	82,36	3,60	198,88	3,71
raýatlara физическим лицам	0,07	11,72	0,17	11,03
Uzak möhletli, jemi **Долгосрочные, всего**	**783,43**	**6,14**	**1 682,07**	**6,12**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам	352,97	1,96	755,40	2,65
raýatlara физическим лицам	430,46	9,58	926,67	8,94

Karz edaralary tarapyndan milli pulda çekilen goýumlar we olaryň göterim derejeleri
Депозиты в национальной валюте, привлеченные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним

Görkezijiler Показатели	2023-nji ýylyň mart aýynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в марте 2023 г.		2023-nji ýylyň ýanwar - mart aýlarynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в январе - марте 2023 г.	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%)
Jemi çekilen: **Привлечено всего:**	**18 241,92**	**0,74**	**49 332,48**	**0,62**
Talap edilýänçä **До востребования**	**17 983,17**	**0,70**	**48 888,33**	**0,59**
edara görnüşli taraplar юридические лица	14 191,43		40 065,38	
raýatlar физические лица	3 791,75	3,31	8 822,95	3,23
Möhletli **Срочные**	**258,74**	**3,88**	**444,15**	**3,85**
edara görnüşli taraplar юридические лица	227,75	3,12	341,89	2,18
raýatlar физические лица	31,00	9,45	102,25	9,46

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Türkmenistanyň karz edaralarynyň jemlenen jebislendirilen balansy
Сводный консолидированный баланс кредитных учреждений Туркменистана

müň manat / тыс. манат

	01.05.2022	01.01.2023	01.05.2023	01.05.2023 ý. 01.05.2022 ý. %-de
IŞJEŇLER / АКТИВЫ				
Kassa we oňa deňlenen serişdeler Касса и приравненные к ней средства	570 258,29	703 374,27	747 187,98	*131,03*
Türkmenistanyň Merkezi bankyndaky aragatnaşyk we ätiýaçlyk hasaplaryndaky serişdeler Корреспондентские счета в Центральном банке Туркменистана и средства на резервных счетах	13 707 268,07	22 877 241,79	19 658 909,24	*143,42*
Karz edaralara, kärhanalara, guramalara we raýatlara goýberilen karzlar Кредиты, предоставленные кредитным учреждениям, предприятиям, организациям и гражданам	110 982 685,99	119 081 280,53	120 337 805,25	*108,43*
Esasy serişdeler we maýa goýumlary Основные средства и инвестиции	1 668 473,95	1 687 078,15	1 692 797,30	*101,46*
Gaýry işjeňler Прочие активы	12 147 087,12	9 968 712,28	11 123 768,32	*91,58*
JEMI IŞJEŇLER / ВСЕГО АКТИВОВ	**139 075 773,42**	**154 317 687,02**	**153 560 468,08**	***110,41***
IŞJEŇ DÄLLER / ПАССИВЫ				
Hususy serişdeler Собственные средства	10 967 786,49	12 298 158,90	12 176 441,06	*111,02*
Karz alnan we çekilen serişdeler Привлеченные и заемные средства	106 991 373,48	119 989 633,43	117 656 904,28	*109,97*
Karz çeşmeler boýunça şahamçalar bilen özara hasaplaşyklar Взаимные расчеты с филиалами по кредитным ресурсам	15 974 824,46	18 094 916,82	19 871 608,77	*124,39*
Gaýry işjeň däller Прочие пассивы	5 141 788,99	3 934 977,87	3 855 513,97	*74,98*
JEMI IŞJEŇ DÄLLER / ВСЕГО ПАССИВОВ	**139 075 773,42**	**154 317 687,02**	**153 560 468,08**	***110,41***

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary barada maglumat
Информация об остатке задолжностей кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте предприятиям, организациям, населению

mln manat / млн манат

Görkezijiler Показатели	01.05.2022				01.01.2023				01.05.2023				
	Jemi karzlar Всего кредитов	şol sanda / в том числе:			Jemi karzlar Всего кредитов	şol sanda / в том числе:			Jemi karzlar Всего кредитов	01.05.2023 ý. 01.05.2022 ý. %-de	şol sanda / в том числе:		
		Gysga möhletli Краткосроч-ные	Uzak möhletli Долго-срочные	Möhleti geçen Просрочен-ные		Gysga möhletli Краткосроч-ные	Uzak möhletli Долго-срочные	Möhleti geçen Просрочен-ные			Gysga möhletli Краткосроч-ные	Uzak möhletli Долго-срочные	Möhleti geçen Просрочен-ные
Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте, предприятиям, организациям, населению	**81043,6**	**3 946,7**	**77 065,5**	**31,4**	**88 926,5**	**5 267,8**	**83 633,2**	**25,5**	**89 692,9**	**110,7**	**4 473,3**	**85 180,8**	**38,8**
şol sanda: в том числе:													
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов выданные предприятиям и организациям государственной собственности	**54 370,0**	3 444,4	50 922,9	2,8	**57 688,8**	4 975,0	52 713,0	0,7	**58 043,4**	106,8	4 099,5	53 943,1	0,7
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности	**10 155,5**	451,4	9 676,5	27,6	**12 154,6**	250,6	11 879,6	24,3	**12 001,3**	118,2	324,4	11 653,0	23,9
Raýatlara we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçilere berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов физическим лицам и предпринимателям без образования юридического лица	**16 518,1**	50,9	16 466,1	1,1	**19 083,1**	42,2	19 040,6	0,4	**19 648,2**	118,9	49,4	19 584,6	14,2

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Кредитных операций

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleriniň ösüş depgini
Темпы роста средств на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения

mln manat / млн манат

Görkezijiler Показатели	01.05.2022			01.01.2023			01.05.2023			
	Talap edilýänçä До востребования	Möhletli Срочные	Jemi Всего	Talap edilýänçä До востребования	Möhletli Срочные	Jemi Всего	Talap edilýänçä До востребования	Möhletli Срочные	Jemi Всего	01.05.2023 ý. 01.05.2022 ý. %-de
Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях	**36 940,71**	**15 611,59**	**52 552,30**	**40 308,50**	**16 892,96**	**57 201,46**	**38 707,39**	**17 158,15**	**55 865,54**	*106,3*
şol sanda: в том числе:										
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalaryň we guramalaryň hasaplaryndaky serişdeler Средства предприятий и организаций государственной собственности	21 093,73	14 556,34	**35 650,07**	24 821,17	15 705,69	**40 526,86**	24 849,72	16 124,36	**40 974,07**	*114,9*
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaryndaky serişdeler Средства предприятий, организаций негосударственной собственности и населения	15 846,98	1 055,25	**16 902,23**	15 487,33	1 187,27	**16 674,60**	13 857,67	1 033,79	**14 891,47**	*88,1*
şol sanda: raýatlaryň we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçileriň hasaplaryndaky serişdeler в том числе: Средства физических лиц и предпринимателей без образования юридического лица	4 886,44	480,13	**5 366,58**	5 194,03	493,79	**5 687,83**	4 144,29	519,78	**4 664,07**	*86,9*

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Банковского надзора

Raýatlaryň Türkmenistanyň karz edaralaryndaky goýumlary
Вклады населения в кредитных учреждениях Туркменистана

mln manat / млн манат

Görkezijiler Показатели	01.05.2022			01.01.2023			01.05.2023					
	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч.	Talap ediljänçä До востребования	Möhletli Срочные	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч.	Talap ediljänçä До востребования	Möhletli Срочные	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч.	01.05.2023 ý. - 01.05.2022 ý. %-de	Talap ediljänçä До востребования	01.05.2023 ý. - 01.05.2022 ý. %-de	Möhletli Срочные	01.05.2023 ý. - 01.05.2022 ý. %-de
Döwlet täjirçilik banklarynda В государственных коммерческих банках	**1 744,1**	1 486,8	257,3	**1 855,6**	1 578,5	277,1	**1 766,9**	*101,3*	1 485,3	*99,9*	281,6	*109,5*
Paýdarlar täjirçilik banklarynda В акционерно-коммерческих банках	**1 044,5**	866,5	178,0	**1 136,2**	937,3	198,9	**1 157,5**	*110,8*	937,2	*108,2*	220,4	*123,8*
Daşary ýurt banklarynyň şahamçalarynda В филиалах иностранных банков	**0,4**	0,4		**0,4**	0,4		**0,5**	*131,0*	0,5	*131,0*		
Jemi / Итого	**2 789,0**	**2 353,7**	**435,3**	**2 992,2**	**2 516,2**	**476,0**	**2 925,0**	*104,9*	**2 423,0**	*102,9*	**502,0**	*115,3*

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Банковского надзора

2023-nji ýylyň 1-nji maý ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan terminallar, bankomatlar hem-de bank kartlary boýunça maglumat
Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана терминалах, банкоматах и банковских картах по состоянию на 1 мая 2023 года

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат	Terminallar Терминал	Ahal welaýaty Ахалский велаят			Aşgabat Ашхабад			Balkan welaýaty Балканский велаят			Daşoguz welaýaty Дашогузский велаят			Lebap welaýaty Лебапский велаят			Mary welaýaty Марыйский велаят		
				Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкоматы	Terminallar Терминалы
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана	1	6	1		1		1	1	1		1			1			1			1	
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан»	1 028 114	439	8 092	72 765	43	847	480 308	205	3 383	155 755	64	1 220	74 892	26	567	113 538	49	1 094	130 856	52	981
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши»	573 197	357	5 585	8 559	7	109	202 524	92	1 194	125 541	81	911	40 384	35	776	111 685	76	1 250	84 504	66	1 345
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»	622 805	143	7 729	45 229	11	881	226 224	67	2 433	40 020	5	748	47 728	9	1 032	166 728	25	1 324	96 876	26	1 311
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк»	1 874 344	1 022	9 043	289 826	180	1 113	30 825	19	432	115 613	89	1 181	462 128	196	1745	420 145	263	2 566	555 807	275	2 006
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ	114 091	10	1 775				107 361	5	1 222				991	1	88	3 119	3	233	2 620	1	232
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал»	168 487	20	4 032				107 431	12	2 169	12 721	2	368	11 113	2	457	18 616	2	451	18 606	2	587
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»	420 430	92	4 610	20 453	5	148	211 208	16	2 012	72 165	19	895	30 073	12	678	35 332	20	349	51 199	20	528
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк	485 957	50	1 213			36	446 954	32	806	39 003	18	327			19			12			13
Jemi / итого	**5 287 426**	**2 139**	**42 080**	**436 832**	**247**	**3 134**	**1 812 836**	**449**	**13 652**	**560 818**	**279**	**5 650**	**667 309**	**282**	**5 362**	**869 163**	**439**	**7 279**	**940 468**	**443**	**7 003**

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ

01.01.2023 - 01.05.2023 seneleri aralygynda bank kartlary boýunça nagt we nagt däl pul dolanyşygy
Наличный и безналичный денежный оборот по банковским картам на период с 01.01.2023 по 01.05.2023 года

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений	Jemi / Итого								
	Amallaryň sany Количество операций	Nagt almak (manat) / Снятие наличных (манат)		Nagt däl hasaplaşyk (manat) / Безналичный расчет (манат)					
		Bankomat üsti bilen Через банкомат	Terminal üsti bilen Через терминал	Bankomat üsti bilen Через банкомат	Terminal üsti bilen Через терминал	«Internet-bank» ulgamy arkaly Через систему «Интернет-банк»	«Mobil-bank» ulgamy arkaly Через систему «Мобильный-банк»	«Elektron-söwda» ulgamlary arkaly Через системы «Электронной коммерции»	«Halkbank terminal» ulgamy arkaly Через систему «Халкбанк терминал»
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана	23 454	9 015 475	2 178 406	988 369					
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк	5 003 745	893 233 620	391 179	10 248 792	640 778 865	11 910	140 780	195	258 784
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши»	8 203 475	2 218 646 870	13 665 738	47 270 364	1 497 127 280	111 696	2 781 278	6	4 888 761
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк»	6 764 809	1 786 810 475	29 640 867	20 308 166	738 629 288	235 747	936 214	13 924	3 948 942
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан»	10 210 393	813 290 610	10 879 263	20 596 221	736 455 101	18 804	266 145	305 321 176	1 083 402
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»	1 588 049	320 804 432	2 315 382	10 147 749	354 974 414	108 492	1 390 614	12 629 967	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»	750 461	24 961 510	828 632	102 534	212 674 477	133	50 923	963 450	
Türkmen-Türk PTB Туркмено-турецкий АКБ	1 921 902	134 406 680	1 156 305	129 378	548 285 762			4 514 983	
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал»	771 476	145 261 760			158 774 072	453 010		4 303 698	
Jemi / Итого	**35 237 764**	**6 346 431 432**	**61 055 772**	**109 791 572**	**4 887 699 258**	**939 792**	**5 565 953**	**327 747 398**	**10 179 889**

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş müdirliginde taýýarlanyldy / Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ